

SINDIKALNI BOJI ZA DELAVSKE PRAVICE V ŠKOFJI LOKI

V Loških razgledih št. 6, stran 11-27, je bil objavljen članek Maksa Fojkarja "Delavski stavkovni val v Škofji Loki." V njem avtor dokaj podrobno opisuje stavko delavcev v Tovarni klobukov v Škofji Loki leta 1935 in stavke delavcev v lesni industriji na Trati ter v tekstilni industriji na Trati in v Vincarjih, ki so bile leto dni kasneje. V članku ni nikjer omenjeno ime enega izredno aktivnih sindikalnih aktivistov in borca za delavske pravice, Ivana Gabra, rojenega l. 1912 na Trnju pri Škofji Loki (njegova kratka biografija je bila objavljena v Loških razgledih št. 47, na strani 205).

Kako je te težke in delavstvu nenaklonjene čase doživljal, je omenjeni Ivan Gaber opisal v svojih spominih z dne 27. 2. 1983, ki mi jih je pred leti izročila v uporabo njegova hčerka Andreja Krušič iz Črnuč, Pot v Hribec 18.

V tem sestavku imam namen seznaniti bralce le z najbolj zanimivimi in aktualnimi dogodki iz njegovih spominov.

V letu 1930 (ali 1929) se je zaposlil kot ključavničar v novoustanovljenem podjetju "Mlinostar" na Trati, ki je zaposlovalo 30-35 delavcev. Bili so slabo plačani. Njihov delovnik je trajal po 12 ur na dan, brez plačila nadur in brez dopustov. V jeseni leta 1930 so se delavci tega podjetja organizirali v Savez metalurških radnika Jugoslavije (SMRJ). Ta organizacija je bila pod okriljem socialdemokratov. V letu 1931 se je zaposlil v podjetju "Saturnus" v Ljubljani, kjer se je priučil za orodjarja. Vsi delavci tega podjetja so bili organizirani v SMRJ. Izvolili so same preizkušene in zanesljive delavske zaupnike, in to Franca Leskovška, Pepco Kardelj, Angelo Ocepek, Toneta Dolinška, Rojca in druge. "Saturnus" je bil v tistih časih neke vrste socialistična šola. V Ljubljano se je vozil na delo s Trate, kjer je stanoval pri Blaževih.

Ivan Gaber

V jeseni leta 1936 sta z Ivanom Starmanom s Trate ustanovila v tem kraju kulturno društvo "Vzajemnost", ki je bilo delavska organizacija rdečih. Njegov sedež je bil v Starem dvoru pri "Anzelc", kjer so si z udarniškim delom v opuščnem mlinu uredili društveno sobo in knjižnico. Knjige so dobili iz knjižnice Delavskega doma v Ljubljani. V okviru Vzajemnosti, ki je štela nad 40 članov, so ustanovili dramsko sekcijo, ki je naštudirala Finžgarjevo veseloigro, ki so jo nato igrali v mali dvorani tekstilnih delavcev v Kranju, nato pa še v Vodnikovi dvorani v Šiški. Zaradi težav s financami so v letu 1937 priredili predpustno zabavo v gostilni "Lovrenc" v bližini Plevne in malo kasneje še vrtno veselico pri Petru Zakotniku. Tako so se rešili nastalih dolgov.

Z omenjenim Ivanom Starmanom sta v letu 1936 v obeh lesnih podjetjih na Trati organizirala delavsko stavko, ki je bila bolj uspešna pri Dolencu kot pri Heinricharju, ker je bila tedaj večina njegovih delavcev na začasnem delovišču v Ljubljani. Stavki sta bili organizirani zaradi solidarnosti s kranjskimi tekstilnimi delavci, ki so takrat stavkali.

Za volitve (vrste le-teh ni omenil, domnevam pa, da je šlo za splošne volitve), ki so sledile opisanim dogodkom, je nagovoril h kandidaturi svojega somišljenika Tončeta Hafnerja in zanj med delavstvom organiziral obsežno predvolilno kampanjo. Vendar so se kljub temu zanje te volitve slabo izšle, saj je nacionalna stranka dobila le 250 glasov, klerikalna pa kar 1800 glasov. Tako ugoden izid je pripisal nedavno prej ustanovljeni Jugoslovnski radikalni zajednici za Slovenijo (JRZ), ki je s svojimi vplivnimi člani in ugodnimi financami izvedla široko zasnovano volilno propagando.

Po teh volitvah je klerikalna oblast nanj izvajala velik pritisk. Orožniki so na njegovem domu opravili hišno preiskavo. Nameravali so ga odpustiti iz službe, kar pa so preprečili nekateri iz vodstva podjetja, ki so bili na njegovi strani, predvsem obratovodja, ing. Sušnik, rojak iz Škofje Loke. Kmalu nato se je preselil v Ljubljano. Po njegovem odhodu je društvo "Vzajemnost" zamrlo. Gaber se je še občasno sestajal z nekaterimi vidnimi naprednjaki in aktivističnimi sodelavci. Ob odselitvi v Ljubljano pa je dejal: "Jaz odhajam, vendar seme bo ostalo in še naprej budilo proletariat."